

**Project Monitoring
Watervogels en Slaapplaatsen
Zuid-Holland**
Nieuwsbrief midwintertelling 2019

Beste tellers,

Nijmegen, 2-1-2019

Allereerst iedereen natuurlijk een gezond en vogelrijk 2019 toegewenst. De afgelopen decembertelling viel precies midden in een korte kouperiode, met een laagje sneeuw en (te) veel mist op de zondag. Op het moment van schrijven is het weer wat warmer en lijkt er de komende twee weken van winters weer geen sprake. Het blijft vooral grijs, met af en toe een spat regen. Met de eerste telling van 2019 is het natuurlijk tijd voor de Midwintertelling, de 53^e editie. In het weekend van 12 en 13 januari gaan we met velen tegelijk op pad om een zo compleet mogelijk beeld van het voorkomen van watervogels in Zuid-Holland en de rest van ons land te vergaren. De vrijdag voor en de maandag na het weekend mag er ook geteld worden, de hele telperiode wordt zo 11-14 januari.

In deze nieuwsbrief tref je verderop het bekende overzicht van de getelde midwinteraantallen watervogels in Zuid-Holland in de afgelopen tien jaar aan. Kort worden bij enkele soorten de ontwikkelingen besproken.

Nieuwe tellers, extra telgebieden en vragen over de invoer kunnen natuurlijk naar vincent.deboer@sovon.nl

Graag wijs ik ook nog weer op het werken met de app Avimap voor deze telling. De nodige uitleg hierover staat online: <https://www.sovon.nl/avimapwavo>. Een voordeel van de app is de mogelijkheid om naast stippen ook een resttotaal van een soort uit een opschrijfboekje of van een tikteller over te nemen, zonder de locatie te moeten invoeren. Het is ook mogelijk om meerdere telgebieden tegelijk te tellen in de app, bijvoorbeeld erg handig bij het tellen van een vaart naast een polder. De vogels komen dan na uploaden automatisch in het juiste telgebied terecht.

Veel succes en plezier tijdens de midwintertelling!

Met vriendelijke groet,
Vincent de Boer

Resultaten midwintertelling januari 2018

Januari 2018 was verre van winters en eindigde in de top tien van zachtste januarimaanden (bron: KNMI). Tot en met het telweekend was het droog en rustig weer, meteen na het weekend begon het te waaien en regenen. De telomstandigheden konden dus niet beter voor de tellers die in het weekend op pad waren, uitstellen tot de maandag zorgde voor een nat pak. De dekking was, waarschijnlijk mede door het prima weer, iets hoger dan in 2017. Er werden uiteindelijk uit 653 telgebieden gegevens ontvangen.

Totaal werden er van 109 soorten watervogels 784.719 exemplaren geteld. Het totale aantal vogels was vrijwel gelijk (2% hoger) dan in januari 2017, het aantal soorten was opvallend genoeg gelijk. De totaalaantallen tussen beide tellingen liggen dicht bijeen, maar er waren wel degelijk grote verschillen tussen januari 2017 en januari 2018. Lagere aantallen waren opvallend bij Zilvermeeuw (-31.978, de ruim 44.000 in januari 2017 waren uitzonderlijk hoog), Wilde Eend (-9.532) en Krakeend (-8.302). Hogere aantallen werden genoteerd bij Kievit (+28.381), Brandgans (+13.255) en Kolgans (+3.622). De top tien van getelde soorten en aantallen zag er als volgt uit, dit zijn natuurlijk de al jaren bekende soorten. Kievit en Kuifeend stonden vorig jaar buiten de top tien en Krakeend (#11) en Zilvermeeuw (#12) vallen er dit jaar net buiten. Rond de vorige midwintertelling werd nog voorzichtig gekeken naar mogelijke invloeden van de vogelgriepuitbraak op de aantallen van Smient en Kuifeend in Zuid-Holland, voor beide soorten waren de aantallen in januari 2018 iets lager dan het gemiddelde over de afgelopen vijf jaar.

1.	Smient	156.591	6.	Kievit	47.542
2.	Brandgans	106.954	7.	Wilde Eend	43.972
3.	Kolgans	83.345	8.	Kokmeeuw	35.423
4.	Grauwe Gans	63.675	9.	Stormmeeuw	20.107
5.	Meerkoet	57.400	10.	Kuifeend	19.470

Nieuwe maandmaxima na 2009 waren er bij deze toptiensoorten alleen voor Meerkoet (wel al het 2^e jaar op rij). Andere soorten die in januari 2018 een nieuw maandmaximum lieten optekenen waren Knobbelzwaan (7.832), Ooievaar (82), Grote Zilverreiger (1.341, ruim 300 meer dan het maximum tot nu toe), Waterhoen (4.750, na 1996 en 2006 hoogste aantal uit de reeks sinds 1976, zie ook verderop), Scholekster (7.907), Drieteenstrandloper (5.402), Pontische Meeuw (24), Velduil (11) en Strandleeuwerik (26).

Ook in januari 2018 zijn de meeste belangrijke (natuur)gebieden weer geteld. Grote open polders en landbouwgebieden zijn in een aantal regio's behoorlijk compleet geteld, zoals in de Alblasserwaard, Krimpenerwaard, Midden-Delfland en op Goeree-Overflakkee, ieder jaar weer een hele prestatie. Elders zijn ook veel tellers juist speciaal voor deze telling op pad geweest en hebben één of meerdere telgebieden extra geteld. Waarvoor natuurlijk dank.

Daarnaast zou mooi zijn als de teldekking in het, op sommige plekken toch rijkelijk aanwezige, stedelijk gebied nog wat omhoog kan. Het tellen van je eigen stadspark of woonwijk is leuk om te doen en draagt zo met betrekkelijk weinig inspanning bij aan het beeld van soorten als Blauwe Reiger, Soepeend, Waterhoen en Kokmeeuw.

Via <https://portal.sovon.nl/portal/vacant/deel/1> is het mogelijk om met behulp van je postcode vacante gebieden in je directe omgeving op te zoeken.

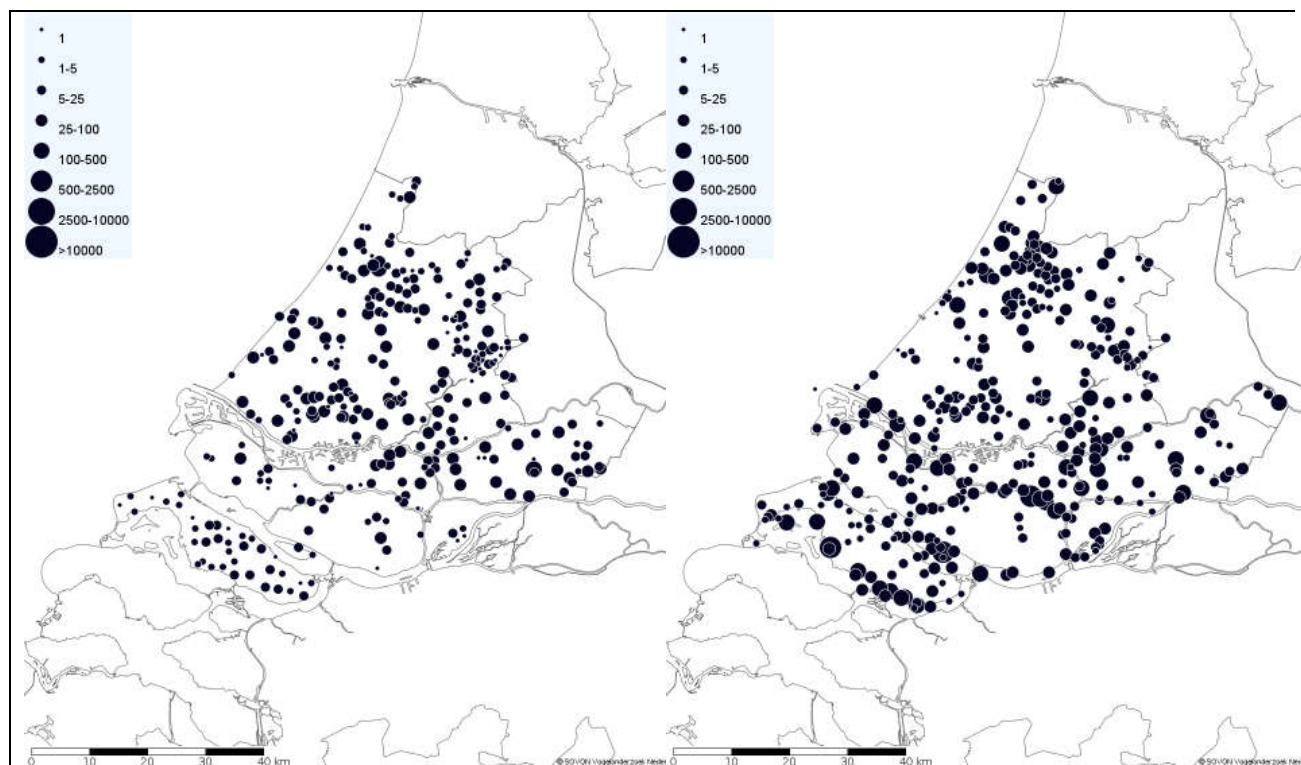
Hieronder worden kort enkele typische midwintersoorten besproken.

Waterhoen

Zuid-Holland is landelijk gezien voor deze soort een hele belangrijke provincie, zowel in de slootrijke graslandpolders als in de stad verblijven verspreid (vele) groepjes Waterhoentjes, samen uiteindelijk goed voor liefst 4.750 exemplaren in januari 2018. Dit is het hoogste aantal van de afgelopen tien midwintertellingen en na 1996 (5.235) en 2006 (4.938) het hoogste aantal in de provincie sinds 1976. Van een duidelijke toe- of afname is op basis van deze reeks tellingen geen sprake.

Krakeend

De afgelopen tien midwintertellingen werden gemiddeld ruim 15.000 Krakeenden geteld. Het laagste aantal was 9.586 in 2011 en het maximum liefst 23.960 in 2017. Ter vergelijking, twintig jaar geleden in januari 1998 werden er in heel Zuid-Holland maar 3.293 Krakeenden geteld. Recente cijfers lieten zien dat er in Nederland gemiddeld één Krakeend per zeven Wilde Eenden wordt geteld. Tijdens de Midwintertelling in Zuid-Holland is de Krakeend de afgelopen tien jaar een hele vertrouwde verschijning geworden met één Krakeend op vier Wilde Eenden. Een groepje Krakeenden in een groene woonwijk of stadspark is anno 2018 ook vrij gewoon geworden. De verspreiding is ruimer en de soort is veel talrijker dan bijvoorbeeld de Soepeend (zie verderop). Grote aantallen bevinden zich in het Deltagebied en het Beneden Rivierengebied, helaas hadden de boottellers in het laatste gebied in januari 2018 last van te onstuimige omstandigheden waardoor bepaalde gebieden niet geteld konden worden. Daarnaast bevinden zich soms tientallen vogels op (recreatie)plassen en brede poldervaarten.

Waterhoen, Zuid-Holland januari 2018

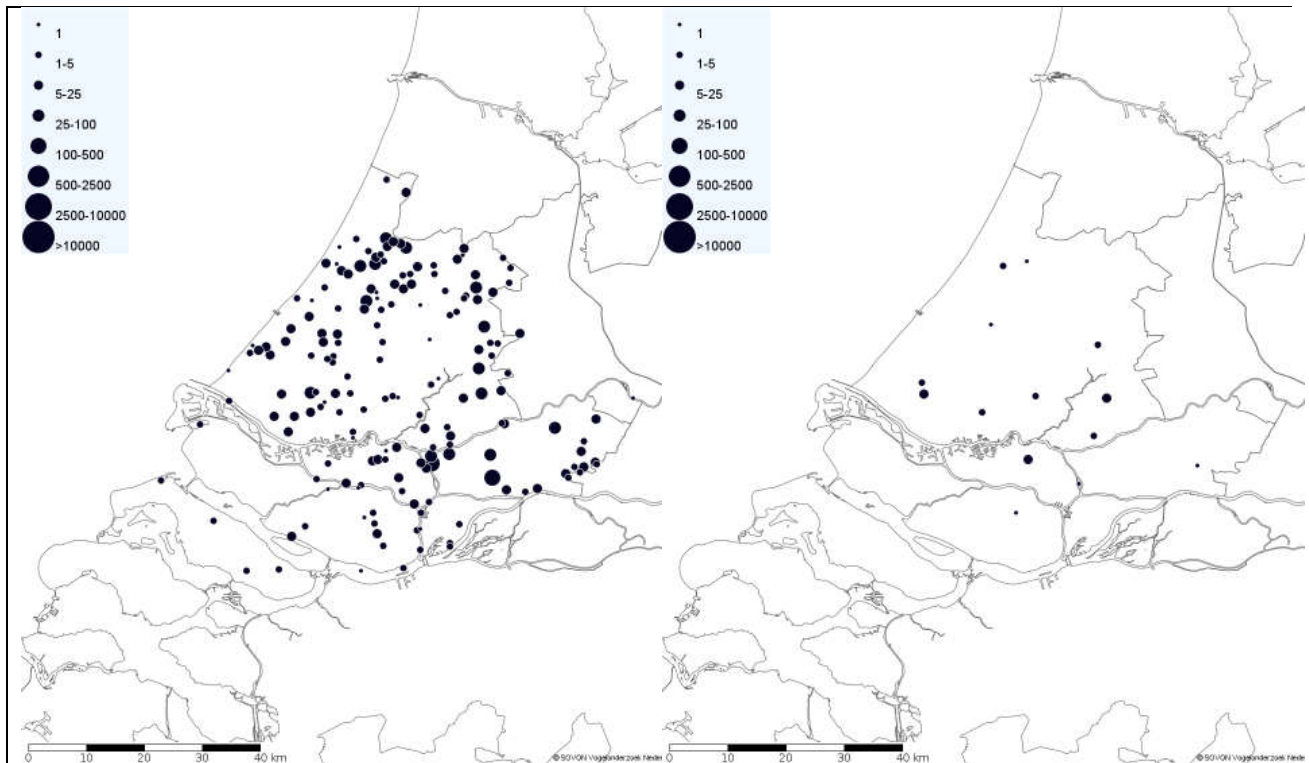
Krakeend, Zuid-Holland, januari 2018

Soepeend

De afgelopen tien midwintertellingen werden gemiddeld ruim 1.900 Soepeenden geteld. Het laagste aantal was 1.640 in 2015 en het maximum 2.701 in 2010. Vanaf 2000 wordt de soort pas goed geteld, daarvoor gingen alle Soepeenden op de 'grote hoop' met Wilde Eend, het hoogste aantal Soepeenden in Zuid-Holland na de eeuwwisseling werd geteld in januari 2001 (4.244), gezien de gemiddelde aantallen in de daaropvolgende decennia zijn hier waarschijnlijk veel in stedelijk gebied verblijvende Wilde Eenden bij de Soepeend geschaard. Sindsdien zijn alleen vogels met duidelijke kleedkenmerken als Soepeend geteld, want ook echte Wilde Eenden kunnen vaak opvallend tam gedrag vertonen als het uiteindelijke resultaat zonder al te veel inspanning een volle maag is.

Muskuseend

Deze uit Midden- en Zuid-Amerika afkomstige exoot komt verspreid in Nederland voor, waarbij uit de Vogelatlas blijkt dat Zuid-Holland de belangrijkste provincie voor de soort is. Muskuseenden zitten vaak jaarrond op min of meer vaste plekken. In zeldzame gevallen wordt daar ook (succesvol) gebreed. Tijdens de afgelopen tien midwintertellingen werden jaarlijks 8-55 Muskuseenden geteld, gemiddeld waren dit er 26 per telling. De onderstaande figuur geeft de verspreiding over het meest recente seizoen weer.

Soepeend, Zuid-Holland, januari 2018

Muskuseend, Zuid-Holland, seizoen 2017-2018

IJsvogel

De afgelopen tien midwintertellingen werden gemiddeld 31 IJsvogels geteld. Het laagste aantal was 4 in 2011 en het maximum was liefst 86 in 2016, daarmee laat de soort zijn bekende fluctuaties veroorzaakt door zachte en strenge winters zien.

De IJsvogel kent een lage trefkans waarbij rustig en windstil weer de beste kansen biedt, de kenmerkende roep gaat opvallend snel verloren als het hard waait, lopend of op de fiets maak je daarnaast de meeste kans. Ook een beetje vorst helpt de tellers, omdat vogels zich concentreren op ijsvrije plekken. De IJsvogels zelf zijn hier natuurlijk niet gebaat bij omdat hun voedsel dan onbereikbaar wordt.

Resultaten Midwintertellingen Zuid-Holland 2009-2018

Naam	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Gem 13-18	Vershil	Max 09-18	Trend
Rotgans	639	3116	877	2609	1564	2431	3460	1709	1550	2439	2318	5%	3460	
Zwarte Rotgans	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0		1	
Witbuikrotgans	0	22	0	0	3	0	0	0	6	0	1		22	
Roodhalsgans	2	4	0	0	3	1	2	1	0	0	1		4	
Grote Canadese Gans	4351	5781	4842	5950	6268	7453	8414	9184	10137	10011	9040	11%	10137	
Brandgans	68317	172271	114348	103297	109864	109910	116596	92425	93699	106954	103917	3%	172271	
Kleine Canadese Gans	135	55	26	5	11	7	38	9	3	5	12		135	
Indische Gans	20	26	20	40	35	41	25	24	16	12	24	-49%	41	
Keizergans	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0		1	
Ross' Gans	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0		1	
Sneeuwvangans	5	5	6	1	0	0	0	0	3	0	1		6	
Grauwe Gans	51701	55082	69075	56375	53000	56409	60884	57711	63761	63675	60488	5%	69075	
Soepgans	1026	1447	1025	1006	947	794	886	991	850	908	886	3%	1447	
Zwaangans	29	39	7	41	51	5	2	7	3	5	4		51	
Taigarietgans	0	5	0	0	1	0	0	0	0	0	0		5	
Kleine Rietgans	368	513	570	148	4	407	462	380	956	18	445	-96%	956	
Toendrarietgans	3230	4550	3016	1388	651	3439	6163	4887	5772	4827	5018	-4%	6163	
Kolgans	95405	77089	71229	92311	62848	77059	114822	74508	79723	83345	85891	-3%	114822	
Dwerggans	40	6	26	5	8	0	0	28	30	23	16	42%	40	
Zwarte Zwaan	34	22	15	57	25	16	22	50	42	24	31	-22%	57	
Knobbelzwaan	6891	5817	4809	6058	6842	6157	6468	7288	6360	7832	6821	15%	7832	
Kleine Zwaan	1656	2481	1086	630	1642	694	1708	1208	1420	404	1087	-63%	2481	
Wilde Zwaan	127	262	311	42	144	22	90	44	98	21	55	-62%	311	
Nijlgans	4044	3355	2645	3989	3415	3398	4865	4699	5601	5320	4777	11%	5601	
Bergeend	1902	1900	1943	4561	3972	3908	2591	3508	3457	4399	3573	23%	4561	
Casarca	5	1	2	0	0	3	1	1	2	0	1		5	
Muskuseend	26	15	26	55	31	26	25	8	30	24	23	6%	55	
Carolinaeend	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0		1	
Mandarijneend	0	3	5	2	0	0	1	1	9	3	3		9	
Manengans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0		1	
Sboeend	770	481	794	2347	3516	6394	1178	3360	2062	4736	3546	34%	6394	
Krakeend	12639	15446	9586	14438	13282	13254	15327	20126	23960	15658	17665	-11%	23960	
Smient	256689	345932	113878	136396	160496	167205	166625	208400	162267	156591	172218	-9%	345932	
Wilde Eend	50313	48451	51061	50327	52685	41551	45133	53697	53504	43972	47571	-8%	53697	
Soepeend	1791	2701	2041	1988	1959	1663	1640	1772	1732	1780	1717	4%	2701	
Bahamapijlstart	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0		2	
Pijlstart	829	1040	440	1742	607	414	1344	876	1439	1678	1150	46%	1742	
Wintertaling	1810	2693	3455	15179	14491	11502	13314	25862	8997	12564	14448	-13%	25862	
Chileense Taling	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0		1	
Krooneend	2	8	5	24	31	38	17	36	69	59	44	35%	69	
Tafeleend	4724	4783	3577	3133	3615	3151	2925	4183	1788	1804	2770	-35%	4783	
Witooeend	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0		1	
Kuifeend	28399	16480	23811	23401	18236	14272	19392	29538	17160	19470	19966	-2%	29538	
Topper	1	411	161	85	4	9	4	5	152	20	38	-47%	411	
Eider	1631	1930	2642	420	1657	679	10	55	62	6	162	-96%	2642	
Grote Zee-eend	4	10	25	1	5	0	0	17	4	0	4		25	
Zwarte Zee-eend	117	17	1	1	2950	690	48	319	204	130	278	-53%	2950	
Ijseend	0	0	0	1	0	0	0	0	3	0	1		3	
Buffelkoepeend	0	2	2	0	0	1	1	0	0	0	0		2	
Brilduiker	1557	1572	1923	2116	2465	2084	1810	2587	2172	1785	2088	-14%	2587	
Nonnetje	69	129	92	55	134	38	58	115	106	103	84	23%	134	
Kokardezaagbek	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0		1	
Grote Zaagbek	97	183	134	237	330	218	301	402	215	198	267	-26%	402	
Middelste Zaagbek	1711	2344	3293	2643	2638	2096	3319	1526	1111	1240	1858	-33%	3319	
Rosse Stekelstaart	3	2	4	1	1	1	3	14	1	1	4		14	
Witkoepeend	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0		1	
Patrijs	39	34	31	22	21	5	18	3	24	10	12	-17%	39	
Roodkeelduiker	75	29	15	40	55	47	32	41	24	6	30	-80%	75	
Parelduiker	0	0	1	2	2	1	0	4	0	4	2		4	
Ijsduiker	1	0	0	1	1	0	0	3	0	8	2		8	
Dodaars	534	548	335	884	879	402	629	560	748	428	553	-23%	884	
Roodhalsfuut	1	1	0	2	1	2	0	1	1	0	1		2	
Fuut	13306	4704	2253	2715	3036	2728	3274	2967	2744	2553	2853	-11%	3274	
Kuifduiker	6	27	23	47	45	11	15	23	19	13	16		47	
Geoorde Fuut	401	582	428	823	518	313	198	82	66	233	178	31%	823	
Flamingo	10	0	0	10	9	13	12	14	14	11	13		14	
Caribische Flamingo	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0		1	
Chileense Flamingo	35	1	0	30	26	29	36	40	46	45	39	15%	46	
Kleine Flamingo	1	2	3	3	3	0	0	0	0	0	0		3	
Ooievaar	37	52	59	37	38	74	71	55	65	82	69	18%	82	
Zwarte Ibis	0	0	0	0	0	8	2	6	0	0	3		8	
Lepelaar	1	1	0	7	0	16	2	1	0	10	6		16	
Roerdomp	21	37	9	9	25	3	4	11	6	4	6		37	
Koereiger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	1		6	
Blauwe Reiger	1045	1114	1119	1411	1216	1222	2064	1787	1557	1931	1712	13%	2064	
Purperreiger	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0		1	
Grote Zilverreiger	143	220	412	520	701	826	1071	1003	854	1341	1019	32%	1341	
Kleine Zilverreiger	21	0	3	5	3	3	12	8	4	10	7		21	
Jan-van-gent	2	0	0	0	21	0	2	42	0	2	9		42	
Kuifaalscholver	0	0	0	1	3	2	1	2	6	0	2		6	
Aalscholver	2740	2748	2929	3260	3038	3707	3175	4460	5035	3885	4052	-4%	5035	

Resultaten Midwintertellingen Zuid-Holland 2009-2018

Naam	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Gem 13-18	Vershil	Max 09-18	Trend
Bruine Kiekendief	13	5	10	12	15	15	17	21	7	13	15		21	
Blauwe Kiekendief	39	100	30	16	24	19	14	17	13	20	17	20%	100	
Zeearend	0	9	1	0	0	2	10	10	7	9	8		10	
Ruigpootbuizerd	3	3	5	12	3	1	2	0	3	0	1		12	
Waterral	30	38	9	111	76	35	89	125	111	102	92	10%	125	
Waterhoen	4024	3024	2058	2358	2116	2236	3951	3311	4444	4750	3738	27%	4750	
Meerkoet	54074	54019	52432	46300	49297	38953	50074	51621	54797	57400	50569	14%	57400	
Kraanvogel	0	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0		14	
Scholekster	4861	3706	1618	3880	2518	5242	4770	5764	4486	7907	5634	40%	7907	
Kluut	145	219	48	36	15	28	6	267	14	36	70	-49%	267	
Kievit	1095	247	5748	31719	23161	24592	21791	55416	19161	47542	33700	41%	55416	
Goudplevier	777	5	1023	5090	3633	3616	5583	14109	6579	9647	7907	22%	14109	
Zilverplevier	595	1036	320	591	547	1049	179	415	840	1326	762	74%	1326	
Bontbekplevier	34	72	51	14	41	65	67	133	82	66	83	-20%	133	
Strandplevier	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1		1	
Regenwulp	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		1	
Wulp	2799	3556	3302	7604	8057	6905	9436	10266	7996	8620	8645	0%	10266	
Rosse Grutto	408	626	184	864	143	934	172	719	103	554	496	12%	934	
Grutto	0	0	0	0	0	2	0	0	0	3	1		3	
Steenloper	116	102	105	152	93	64	100	75	118	101	92	10%	152	
Kanoet	102	128	2	2	22	133	0	453	2	50	128	-61%	453	
Kemphaan	18	24	0	125	0	1	13	44	3	50	22	125%	125	
Drieteenstrandloper	1162	2366	840	1495	1039	2207	2846	3421	1917	5402	3159	71%	5402	
Bonte Strandloper	6145	6090	4106	5030	4418	5453	4326	7981	11724	8580	7613	13%	11724	
Paarse Strandloper	37	131	16	22	14	45	39	27	35	66	42	56%	131	
Houtsnip	42	84	11	24	33	21	23	30	41	30	29	3%	84	
Bokje	3	0	1	17	6	8	7	17	10	14	11		17	
Watersnip	71	41	16	212	61	173	137	376	122	212	204	4%	376	
Oeverloper	0	1	0	2	0	1	0	1	1	0	1		2	
Witgat	11	6	5	32	17	13	10	22	21	7	15		32	
Tureluur	329	208	222	497	192	221	165	226	179	435	245	77%	497	
Zwarte Ruiter	2	1	1	3	0	2	1	0	2	2	1		3	
Groenpootruiter	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0		1	
Drieteenmeeuw	0	3	0	357	51	704	1	2601	0	0	661		2601	
Kokmeeuw	16977	47523	43257	31481	46945	42004	31380	30179	43221	35423	36441	-3%	47523	
Dwergmeeuw	5	0	0	14	0	6	0	22	0	0	6		22	
Zwartkopmeeuw	3	3	1	1	1	4	0	0	8	0	2		8	
Stormmeeuw	8137	23712	26214	22333	22408	18200	19095	21969	21220	20107	20118	0%	26214	
Grote Mantelmeeuw	573	594	1295	1759	449	1112	1182	934	418	611	851	-28%	1759	
Grote Burgemeester	1	0	0	0	0	0	0	0	6	1	1	-29%	6	
Kleine Burgemeester	0	0	0	5	0	1	0	0	1	0	0		5	
Zilvermeeuw	11518	24117	10835	44958	10815	20435	19644	12405	44596	12618	21940	-42%	44958	
Pontische Meeuw	3	5	0	9	3	4	5	9	3	24	9		24	
Geelpootmeeuw	0	0	0	6	2	2	1	4	7	6	4		7	
Kleine Mantelmeeuw	30	17	35	206	18	72	41	39	26	67	49	37%	206	
Grote Stern	0	0	0	0	2	1	1	17	0	5	5		17	
Grote Jager	0	0	0	4	1	0	0	0	0	1	0		4	
Middelste Jager	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0		1	
Kleine Alk	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0		1	
Zeekoet	49	0	0	1	351	21	2	139	17	1	36	-97%	351	
Alk	2	0	0	5	13	0	0	35	1	1	7		35	
Velduil	1	0	1	0	0	0	1	4	2	11	4		11	
Ijsvogel	10	15	4	22	13	10	41	86	65	51	51	1%	86	
Smelleken	3	6	3	3	5	5	3	2	6	3	4		6	
Slechtvalk	25	38	34	47	53	44	40	49	24	43	40	8%	53	
Bonte Kraai	5	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1		5	
Strandleeuwrik	0	0	0	0	2	0	0	0	25	26	10		26	
Grote Gele Kwikstaart	11	5	2	5	7	3	7	12	24	22	14		24	
Frater	25	0	0	0	24	0	0	3	0	40	9		40	
Ijsgors	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	3		14	
Sneeuwgorst	43	33	1	0	126	22	15	5	39	45	25		126	